

■ OVER DIE GOD KAN IK EINDELOOS VERTELLEN...

TIEN INVALLEN

door Nico ter Linden

1

Vertel bijbelverhalen. Verhalen over de krekel en de mier zijn ook mooi, maar als wij de bijbelse verhalen niet meer vertellen, kent over een tijdje niemand ze meer. Dan kunnen lieden als Wilders straffeloos roepen dat zij opkomen voor de joods-christelijke beschaving, want niemand heeft dan die verhalen van de joods-christelijke beschaving meer paraat om zijn heidendom te logenstraffen.

2

Vertel kleine kinderen zolang zij in de eerste argeloosheid wonen de bijbelverhalen zoals ze zijn overgeleverd. Zij zullen die verhalen zonder nadere uitleg op diepteniveau verstaan, zoals zij ook sprookjes op diepteniveau verstaan. Een klein kind 'weet' dat het water waar Jezus over loopt het water van de dood is, het is hetzelfde water waar het 's nachts van droomt.

3

Vertel de bijbelverhalen *niet-historiserend* zodra de kinderen uit de eerste argeloosheid komen en in de gaten krijgen dat water H₂O is, want anders loopt Jezus over dát water uit hun levens weg. Leer ze bijtijds (en in onze dagen moet dat steeds eerder omdat door het natuurwetenschappelijk denken hun *sens du mystère* steeds vroeger wijken moet) dat bijbelverhalen in de taal van de mythos geschreven zijn, niet in de taal van de logos. Maak ze gevoelig voor poëzie. Laat het duidelijk zijn dat Vaderlandse geschiedenis iets geheel anders is dan 'Bijbelse geschiedenis.'

4

Vertel *bijbel*verhalen, zei ik, en daar neem ik niets van terug. Maar kinderen poëziegevoelig maken, dient de verkondiging ook, dus je hoeft je niet krampachtig tot bijbelverhalen te beperken, je kunt putten uit vele bronnen.

5

Maak duidelijk dat je *verhalen* vertelt, geen (althans niet louter) biografische fragmenten uit het leven van bijvoorbeeld David en uit het leven van Davids Zoon. Ik heb in mijn kinderbijbels (die evenzeer voor grote mensen geschreven zijn) diverse verhalenvertellers

geïntroduceerd, om dat de kinderen in te prenten. Dus niet: 'In den beginne schiep God de hemel en de aarde', maar '*Het verhaal gaat* dat in den beginne God hemel en aarde schiep.' En met kerstmis niet zeggen: 'ik ga jullie vertellen hoe het leven van Jezus begon,' want dan ben je weer aan het historiseren. Ik ben mijn kinderbijbel *Koning op een ezel* (Nieuwe Testament) dan ook niet met de geboorteverhalen (meervoud!) begonnen, ik vertel ze pas halverwege het boek en dan leg ik meteen even uit waarom Lukas het ene verhaal maakt en Matteüs een ander.

6

Maak dat niet-historiserende eens te meer duidelijk door de bijbelvertelling met enig ritueel te omgeven: we gaan theater maken, heilig theater. We gaan iets anders doen dan een lesje aardrijkskunde en geschiedenis geven, markeer die overgang. Het kan op verschillende manieren: met een bepaald muziekje als intro, door de gordijnen te sluiten of door een kaars aan te steken. Ik weet van een onderwijzer die een speciale verhaalstoel heeft, die hij niet voor rekenen gebruikt, ook niet voor taal, alleen maar voor bijbeltaal, geloofstaal.

7

Wanneer kinderen vragen of God bestaat, laat je dan niet verleiden tot een antwoord. Een leerling van een middelbare school vroeg als redacteur van de schoolkrant aan Gerard Reve: 'Meneer Reve, wat denkt u, bestaat God?' Reve zei: 'Bestaan? Bestaan? Ach jongen, dat heeft God helemaal niet nodig.'

God is te groot dan dat wij, kleine wormen, hier zomaar wat over zijn bestaan kunnen filosoferen. Wat weten wij van God?

De vraag gaat er bovendien van uit dat er maar één God is, en dat is niet bijbels. Er zijn ik weet niet hoeveel goden waar wij in dit ondermaanse de knieën voor buigen, de god van het geld bijvoorbeeld en de god van het recht van de sterkste. Afgoden zijn het, drekgoden om met de profeten te spreken, maar dus wel goden.

Naar Israëls besef is er maar één God in de godenwereld (Psalm 82, mits niet gelezen in de NBV, want die gaat in vers 5 in de fout) die wij hebben te dienen, en dat is de God die omziet naar de weduwen en wezen en vreemdelingen. Geloven is voor het aangezicht van die God leven en alle andere goden afzweren, steeds opnieuw.

Wat zou je discussiëren over een God die al of niet 'bestaat', wanneer die God verder geen gezicht heeft? Wat maakt het dan uit of hij wel of niet 'bestaat'?

'Als ik het over 'God' heb, lieve kinderen, dan heb ik het niet over 'God in het algemeen'. Dan heb ik het over Israëls God, over de God van Abraham, Isaac en Jakob, de God van Sara, Ruth en Esther, de God van Jezus, en over die God kan ik eindeloos vertellen. Luister...'

8

De Franse rabbijn Edmond Fleg heeft ooit in een brief aan zijn kleinzoon verantwoording afgelegd van zijn geloof. Hij sluit zijn belijdenis als volgt af: 'Vanaf die verre vader Abraham tot mijn eigen vader hebben onze vaders een waarheid overgedragen die in hun lichaam leefde en nu in mij verder leeft. Zal ik deze waarheid dan niet overdragen aan wie uit mij geboren zijn? Zul jij het van mij aannemen, mijn kind? Zul jij het wéér overdragen? Misschien zul jij het willen opgeven. Als dat zo is, laat het dan zijn voor een grotere waarheid. Als die er is.'

Mooi is dat. Eerbiedig en met de bescheidenheid die de ware gelovige past, houdt hij de mogelijkheid open dat er een grotere waarheid is. Niemand heeft immers ooit God gezien. Israël denkt, gelooft vertrouwt erop dat het een glimp van God heeft opgevangen. Ik geloof dat met Israël. Ik geloof dat God zich daar heeft geopenbaard,

maar dat is wel een geloofsuitspraak, je kunt nooit zeggen dat dat zo is. In het geloof kan je eigenlijk nooit is-uitspraken doen, geen gelovige op aarde mag exclusief de waarheid claimen. Je kunt wel zeggen: voor mij is dit de hoogste waarheid, ik heb het gevoel hier God zelf op het spoor te zijn. Edmond Fleg gelooft in het spoor van Abraham de enige God die die naam verdient op het spoor te zijn, maar met grote innerlijke vrijheid houdt hij tegenover zijn kleinzoon de mogelijkheid open dat er een grotere waarheid is. Welnu: vind je die waarheid, dan moet je oude geloof wijken, je moet altijd de hoogste waarheid volgen. Maar wat je niet moet doen is een verheven waarheid inruilen voor een mindere, een lagere, een plattere. De rabbijn geeft hoog op van zijn allerheiligst geloof maar hij verabsolueert het niet. Hij houdt zich verre van indoctrinatie maar hij houdt zich tevens verre van verwaarlozing.

9

In een Duitse kinderbijbel is God in hoofdstuk 1 een mannetje, in hoofdstuk 2 een vrouwtje. Slecht! God is geen mannetje en geen vrouwtje, en met m/v beklemtoneer je nu net wat je niet moet beklemtoneer. Kies naar oud gebruik zo geruisloos mogelijk voor hij/hem/zijn en spreek zowel vaderlijk als moederlijk over God: 'God begroef Mozes, hij dekte hem toe, zoals een moeder haar kind.'

10

Tot slot: Vertel nooit een verhaal waar je niets mee hebt en waar je na enige inspanning ook niets mee kon krijgen. Als er *hier* niets gebeurt (gebaar tussen je hoofd en je buik) gebeurt er *daar* ook niets (gebaar van je mond naar je gehoor).

Dit artikel verscheen in het IKOS Onderwijsblad jrg. 21 nr. 4, oktober 2010, een uitgave van Landelijke Stichting IKOS en Centrum voor Levensbeschouwing
© Nico ter Linden

Van Nico ter Linden verscheen bij uitgeverij Balans:

De zesdelig reeks *Het verhaal gaat...* De bijbelverhalen herverteld, uitgelegd en verhelderd.

De kinderbijbels *Koning op een ezel*, *Het land onder de regenboog* en *De profeet in de vis*. Bijbelse verhalenboeken voor kinderen vanaf 10 jaar.

Alleen maar vrije tijd, een dominee over zijn vak.

Meer informatie: www.uitgeverijbalans.nl